

โรคเบาหวานกับสุขภาพช่องปาก

วิทยากรณิ เสนสอน* สุภาภรณ์ ฉัตรชัยวัฒนา** เสาวนันธ์ บำเรอราช***

บทคัดย่อ

เบาหวานเป็นโรคเรื้อรังที่ไม่สามารถรักษาให้หายขาดได้และมีแนวโน้มของการเกิดโรคเพิ่มมากขึ้น การจัดการโรคจึงเน้นที่การควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดให้อยู่ในภาวะใกล้เคียงกับระดับน้ำตาลปกติ เพื่อป้องกันภาวะแทรกซ้อนที่จะเกิดขึ้นตามมา ภาวะแทรกซ้อนของโรคเบาหวานเกิดได้ทั้งแบบเฉียบพลันและเรื้อรัง ซึ่งส่งผลต่อระบบต่างๆ ของร่างกาย ได้แก่ ระบบหัวใจและหลอดเลือด ระบบประสาท ระบบภูมิคุ้มกัน และก่อให้เกิดความผิดปกติ ทั้งภาวะแทรกซ้อนทางตา ภาวะแทรกซ้อนทางไต รวมถึงภาวะแทรกซ้อนต่อสุขภาพช่องปากด้วย จากการศึกษาพบว่า โรคเบาหวานมีความสัมพันธ์ต่อการเกิดโรคในช่องปาก ทั้งโรคปริทันต์อักเสบ โรคเหงือกอักเสบ และโรคของเนื้อเยื่ออ่อนภายในช่องปาก และผลที่ตามมาคือการสูญเสียฟัน ความชุกและความรุนแรงของภาวะแทรกซ้อนที่เกิดขึ้นต่อสุขภาพช่องปากอาจขึ้นอยู่กับการควบคุมระดับน้ำตาลและชนิดของโรคเบาหวานและพฤติกรรมของผู้ป่วยด้วย ดังนั้น การป้องกันภาวะแทรกซ้อนที่จะเกิดขึ้นจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ผู้ป่วยมีคุณภาพชีวิตที่ดีและสามารถดูแลสุขภาพช่องปากของตัวเองได้เพื่อลดการสูญเสียฟันที่จะเกิดขึ้น บทความนี้ได้ทำการทบทวนเกี่ยวกับโรคเบาหวานและการเกิดโรคในช่องปาก ได้แก่ โรคเหงือกอักเสบ โรคปริทันต์อักเสบ โรคฟันผุ การติดเชื้อราในช่องปาก ภาวะแทรกซ้อนจากการได้รับยาและการสูญเสียฟันในผู้ป่วยโรคเบาหวาน

คำไชรหัส : โรคเบาหวาน / ภาวะแทรกซ้อนของโรคเบาหวาน / โรคในช่องปาก / การสูญเสียฟัน

บทนำ

ปัจจุบันเบาหวานเป็นหนึ่งในโรคเรื้อรังที่บั่นทอนคุณภาพชีวิตและคร่าชีวิตมนุษย์มากที่สุดโรคหนึ่ง และมีแนวโน้มที่จะมีอัตราการเกิดโรคเพิ่มมากขึ้นในอนาคต¹ จากข้อมูลรายงานขององค์การอนามัยโลก (World Health Organization: WHO) พบว่า มีผู้เป็นเบาหวานแล้ว 250 ล้านคนและได้ประมาณการว่า จะมีจำนวนผู้เป็นเบาหวานทั่วโลกเพิ่มมากกว่า 366 ล้านคน ในปีค.ศ. 2020 หากไม่มีการดำเนินการที่เหมาะสมและจริงจัง นอกจากนี้องค์การอนามัยโลกได้สำรวจการเกิดโรค

ไม่ติดต่อเรื้อรังและผลกระทบใน 23 ประเทศกำลังพัฒนา ซึ่งรวมถึงประเทศไทย และพบว่า ในปีค.ศ. 2005 กลุ่มโรคหัวใจและหลอดเลือด โรคมะเร็ง โรคระบบทางเดินหายใจเรื้อรังและโรคเบาหวาน เป็นสาเหตุการเสียชีวิตมากกว่าร้อยละ 60 ของการเสียชีวิตทั้งหมดหรือประมาณ 35 ล้านคนโดยการเสียชีวิตจากโรคเบาหวานคิดเป็นร้อยละ 32 และคาดว่าในปีค.ศ. 2015 จะมีผู้เสียชีวิตเพิ่มขึ้นร้อยละ 17 หรือประมาณ 41 ล้านคน² สำหรับประเทศไทยพบว่า ตั้งแต่ปีค.ศ. 1988-1998 สถิติของการเสียชีวิต

*ทันตแพทย์ ฝ่ายทันตกรรม โรงพยาบาลนาจะหลวย อ.นาจะหลวย จ.อุบลราชธานี

**รองศาสตราจารย์ ภาควิชาชีววิทยาช่องปาก คณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

***อาจารย์ ภาควิชาเวชศาสตร์ชุมชน คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Diabetes mellitus and oral health

Watcharaporn Senson* Supaporn Chatchaiwiwatana** Saowanant Bamroerach***

Abstract

Diabetes mellitus is a chronic metabolic disease that is not completely curable and its prevalence has been increasing. The purpose of disease management is to keep blood sugar levels as close to normal as possible to prevent disease complications. Acute and chronic medical complications of diabetes mellitus include coronary heart disease, peripheral vascular disease, neuropathy, compromised immune system, retinopathy, nephropathy and oral health. Evidence from research studies has indicated that diabetes mellitus was associated with oral diseases and tooth loss. Prevalence and severity of oral complications may be related to metabolic control, type of diabetes mellitus and behavior of patients. Therefore, preventing oral complications is important to help improve quality of life and oral health care and to decrease tooth loss. This article reviews diabetes associated with medical and oral health complications including gingivitis, periodontitis, oral candidiasis, and tooth loss in patient with diabetes mellitus.

Keyword : Diabetes mellitus / Complications of diabetes mellitus / Oral disease / Tooth loss

Correspondence author

Associate Professor Supaporn Chatchaiwiwatana

Department of Oral Biology

Faculty of Dentistry

Khon Kaen University

Amphur Muang, Khon Kaen 40002

Tel. +66-9771-5069

Fax. +66-4320-2862

E-mail : csupa@kku.ac.th

* Dentist, Dental Department, Nakhon Phanom Hospital, Ubonratchathani

** Associate Professor, Department of Oral Biology, Faculty of Dentistry, Khon Kaen University

*** Lecturer, Department of Community Medicine, Faculty of Medicine, Khon Kaen University